

چهل حدیث از پیامبر اعظم(ص)

۱. بهترین ارث

رسول الله(ص): **ما وَرَثَ وَالِدٌ وَوَلَدَهُ أَفْضَلُ مِنْ أَدَبٍ.**

پیامبر خدا(ص): هیچ پدری، میراثی برتر از ادب به فرزندش نداده است.

کنز العمال: ج ۱۶ ص ۴۶۰ ح ۴۵۴۳۵، حکمت نامه پیامبر اعظم(ص)، جلد ۸ صفحه: ۱۲

۲. پرهیز از تحقیر دیگران

رسول الله(ص): **لَا تُحَقِّرَنَّ أَحَدًا مِنَ الْمُسْلِمِينَ، فَإِنَّ صَغِيرَهُمْ عِنْدَ اللَّهِ كَبِيرٌ.**

پیامبر خدا(ص): هرگز هیچ یک از مسلمانان را کوچک مشمار؛ زیرا کوچک آنان نیز، در نزد خداوند، بزرگ است.

تنبيه الخواطر: ج ۱ ص ۳۱، حکمت نامه پیامبر اعظم(ص)، جلد ۸ صفحه: ۲۶

۳. هر چه برای خود نمی پسندی برای دیگران هم نپسند

رسول الله(ص): **أَعْدَلُ النَّاسِ مَنْ رَضِيَ لِلنَّاسِ مَا يَرْضَى لِنَفْسِهِ، وَكَرِهَ لَهُمْ مَا يَكْرَهُ لِنَفْسِهِ.**

پیامبر خدا(ص): عادل ترین مردم، کسی است که برای مردم، آن چیزی را می پسندد که برای خود می پسندد، و برای آنها خوش ندارد، آنچه را برای خود خوش ندارد.

کتاب من لا يحضره الفقيه: ج ۴ ص ۳۹۵ ح ۵۸۴۰، حکمت نامه پیامبر اعظم(ص)، جلد ۸ صفحه: ۴۶

۴. مؤمن حقیقی

رسول الله(ص): **مَنْ وَاسَى الْفَقِيرَ مِنْ مَالِهِ، وَأَنْصَفَ النَّاسَ مِنْ نَفْسِهِ، فَذَلِكَ الْمُؤْمِنُ حَقًّا.**

پیامبر خدا(ص): هر کس فقیر را در مال خود شریک گرداند و با مردم به انصاف رفتار کند، او مؤمن حقیقی است.

الکافی: ج ۲ ص ۱۴۷ ح ۱۷، حکمت نامه پیامبر اعظم(ص)، جلد ۸ صفحه: ۵۴

۵. امانت داری

رسول الله(ص): **لَا إِيمَانَ لِمَنْ لَا أَمَانَةَ لَهُ.**

پیامبر خدا(ص): کسی که امانت دار نیست، ایمان ندارد.

النوادر للراوندي: ص ۹۱ ح ۲۷، حکمت نامه پیامبر اعظم(ص)، جلد ۸ صفحه: ۱۰۲

۶. زیرک ترین زیرکان

رسول الله (ص): **أَكْبَسُ الْكَيْسِيِّينَ مَنْ حَاسَبَ نَفْسَهُ وَعَمِلَ لِمَا بَعْدَ الْمَوْتِ.**

پیامبر خدا(ص): زیرک ترین زیرکان، کسی است که از نفس خویش حساب بکشد و برای بعد از مرگ کار کند.

بحار الأنوار: ج ۷۰ ص ۶۹ ح ۱۶، حکمت نامه پیامبر اعظم(ص)، جلد ۸ صفحه: ۱۱۶

۷. خوبی در حق کسی که بدی کرده

رسول الله (ص): **أَحْسِنُ إِلَى مَنْ أَسَاءَ إِلَيْكَ.**

پیامبر خدا(ص): به کسی که در حق تو بدی کرده است، خوبی کن.

کنز الفوائد: ج ۲ ص ۳۱، حکمت نامه پیامبر اعظم(ص)، جلد ۸ صفحه: ۱۲۴

۸. رحم به عزتمند خوارشده و توانگر تهی دست شده

رسول الله (ص): **إِرْحَمُوا عَزِيزًا ذَلًّا، وَغَنِيًّا افْتَقَرَ.**

پیامبر خدا(ص): به عزیزی که خوار شده و توانگری که تهی دست شده است، رحم کنید.

قرب الإسناد: ص ۶۶ ح ۲۱۰، حکمت نامه پیامبر اعظم(ص)، جلد ۸ صفحه: ۱۴۲

۹. نتیجه دل کندن از دنیا

رسول الله (ص): **الزُّهْدُ فِي الدُّنْيَا يَرِيحُ الْقَلْبَ وَالْبَدَنَ.**

پیامبر خدا(ص): دل کندن از دنیا، جان و تن را آسوده می سازد.

الخصال: ص ۷۳ ح ۱۱۴، حکمت نامه پیامبر اعظم(ص)، جلد ۸ صفحه: ۱۶۴

۱۰. معنای صدقه

رسول الله (ص): **كُلُّ مَعْرُوفٍ صَدَقَةٌ.**

پیامبر خدا(ص): هر کار نیکی، صدقه است.

الخصال: ص ۱۳۴ ح ۱۴۵، حکمت نامه پیامبر اعظم(ص)، جلد ۸ صفحه: ۲۳۸

۱۱. هزینه کردن به اندازه وسع

رسول الله (ص): **إِنَّ الْمُؤْمِنَ يَأْخُذُ بِأَدَبِ اللَّهِ عِزًّا وَجَلًّا؛ إِذَا وَسَّعَ عَلَيْهِ اتَّسَعَ، وَإِذَا أَمْسَكَ عَلَيْهِ أَمْسَكَ.**

پیامبر خدا(ص): همانا مؤمن، به ادب خداوند عز و جل رفتار می کند؛ هر گاه خدا به [زندگی او] گشایش بدهد، او گشاده دستی می کند، و هر گاه بر او تنگ بگیرد، او نیز دست نگره می دارد.

الکافی: ج ۴ ص ۱۲ ح ۱۲، حکمت نامه پیامبر اعظم(ص)، جلد ۸ صفحه: ۱۰

۱۲. برترین صدقه

رسول الله(ص): **ما مِنْ صَدَقَةٍ أَفْضَلَ مِنْ قَوْلِ الْحَقِّ.**

پیامبر خدا(ص): هیچ صدقه ای، برتر از گفتن حق نیست.

کنز العمال: ج ۶ ص ۴۱۵ ح ۱۶۳۲۴، حکمت نامه پیامبر اعظم(ص)، جلد ۸ صفحه: ۲۴۴

۱۳. سکوت

رسول الله(ص): **عَلَيْكَ بِطَوْلِ الصَّمْتِ فَإِنَّهُ مَطْرَدَةٌ لِلشَّيْطَانِ، وَعَوْنٌ لَكَ عَلَى أَمْرِ دِينِكَ.**

پیامبر خدا(ص): بر تو باد خاموشی بسیار! چرا که آن، موجب طرد شیطان است و در کار دینت، یاور تو.

۱. الخصال: ص ۵۲۶ ح ۱۳، حکمت نامه پیامبر اعظم(ص)، جلد ۸ صفحه: ۲۶۰

۱۴. گذشت

رسول الله(ص): **مَنْ عَفَا عِنْدَ قُدْرَةٍ عَفَا اللَّهُ عَنْهُ يَوْمَ الْعَثْرَةِ.**

پیامبر خدا(ص): هر کس هنگام قدرت [بر انتقام]، گذشت کند، خداوند در روز لغزش، از او در می گذرد.

کنز العمال: ج ۳ ص ۳۷۷ ح ۷۰۲۳، حکمت نامه پیامبر اعظم(ص)، جلد ۸ صفحه: ۲۷۶

۱۵. اجر قرض بیش از صدقه

رسول الله(ص): **دَخَلَ رَجُلٌ الْجَنَّةَ فَرَأَى مَكْتُوبًا عَلَى بَابِهَا: الصَّدَقَةُ بَعَشْرٍ أَمْثَالِهَا، وَالقَرْضُ بِثَمَانِيَةِ عَشْرٍ.**

پیامبر خدا(ص): مردی وارد بهشت شد. دید که بر در آن، نوشته است: «[ثواب] صدقه، ده برابر آن است و [ثواب] قرض دادن، هجده برابر.»

الترغیب والترهیب: ج ۲ ص ۴۰ ح ۳، حکمت نامه پیامبر اعظم(ص)، جلد ۸ صفحه: ۲۸۴

۱۶. فشار نیاوردن به بدهکار تنگ دست

رسول الله (ص): **كَمَا لَا يَجِلُّ لِغَرِيمِكَ أَنْ يَمِطَّكَ وَهُوَ مُوسِرٌ، فَكَذَلِكَ لَا يَجِلُّ لَكَ أَنْ تُعْسِرَهُ إِذَا عَلِمْتَ أَنََّّهُ مُعْسِرٌ.**

پیامبر خدا(ص): همچنان که بدهکار تو، اگر توانگر باشد، روا نیست در پرداخت بدهی اش به تو تعلل ورزد، بر تو نیز روا نیست که اگر بدانی تنگ دست است، او را تحت فشار قرار دهی.

ثواب الأعمال: ص ۱۶۷ ح ۵، حکمت نامه پیامبر اعظم(ص)، جلد ۸ صفحه: ۲۹۰

۱۷. آرامش و وقار

رسول الله (ص): **عَلَيْكُمْ بِالسَّكِينَةِ وَالْوَقَارِ.**

پیامبر خدا(ص): بر شما باد آرامش و وقار!

کنز العمال: ج ۳ ص ۲۵۲ ح ۶۴۰۲، حکمت نامه پیامبر اعظم(ص)، جلد ۸ صفحه: ۳۳۸

۱۸. تواضع

رسول الله (ص): **إِنَّ التَّوَّاضِعَ يَزِيدُ صَاحِبَهُ رِفْعَةً، فَتَوَاضَعُوا يَرْفَعَكُمْ اللَّهُ.**

پیامبر خدا(ص): همانا فروتنی، بر بلندمرتبگی (رفعت) صاحب خود می افزاید. پس فروتن باشید تا خداوند، شما را مرتبه بلند بخشد.

الکافی: ج ۲ ص ۱۲۱ ح ۱، حکمت نامه پیامبر اعظم(ص)، جلد ۸ صفحه: ۳۴۶

۱۹. از بین برنده ی کینه

رسول الله (ص): **تَهَادُّوا فَإِنَّهَا تَذْهَبُ بِالضَّغَائِنِ.**

پیامبر خدا(ص): به یکدیگر هدیه دهید؛ زیرا هدیه، کینه ها را می برد.

الکافی: ج ۵ ص ۱۴۴ ح ۱۴، حکمت نامه پیامبر اعظم(ص)، جلد ۸ صفحه: ۳۶۶

۲۰. اندوه طولانی برای لحظه ای خوشی

رسول الله (ص): **رُبَّ شَهْوَةٍ سَاعَةٍ تُورِثُ حُزْنَ طَوِيلًا.**

پیامبر خدا(ص): چه بسیار شهوتی که ساعتی بیش نپاید؛ اما اندوهی طولانی در پی آرد.

الأمالی للطوسی: ص ۵۳۳ ح ۱۱۶۲، حکمت نامه پیامبر اعظم(ص)، جلد ۸ صفحه: ۳۹۰

۲۱. شجاع ترین مردم

رسول الله (ص): **أَشَجَعُ النَّاسِ مَنْ غَلَبَ هَوَاهُ.**

پیامبر خدا (ص): شجاع ترین مردم، کسی است که بر هوس خود چیره آید.

معانی الأخبار: ص ۱۹۵ ح ۱، حکمت نامه پیامبر اعظم (ص)، جلد ۸ صفحه: ۳۹۶

۲۲. داروی گناهان

رسول الله (ص): **لِكُلِّ دَاءٍ دَوَاءٌ، وَدَوَاءُ الذُّنُوبِ الِاسْتِغْفَارُ.**

پیامبر خدا (ص): هر دردی را دارویی است و داروی گناهان، استغفار است.

ثواب الأعمال: ص ۱۹۷ ح ۱، حکمت نامه پیامبر اعظم (ص)، جلد ۸ صفحه: ۴۴۶

۲۳. بیماری و پاک شدن گناهان

رسول الله (ص): **السُّقْمُ يَمْحُو الذُّنُوبَ.**

پیامبر خدا (ص): بیماری، گناهان را پاک می کند.

جامع الأحادیث: ص ۸۵، حکمت نامه پیامبر اعظم (ص)، جلد ۸ صفحه: ۴۴۸

۲۴. پاک شدن گناهان با کمترین رنج

رسول الله (ص): **مَا أَصَابَ الْمُؤْمِنَ مِنْ نَصَبٍ وَلَا وَصَبٍ وَلَا حَزَنٍ حَتَّىٰ الْهَمُّ يَهْمُهُ إِلَّا كَفَّرَ اللَّهُ بِهِ عَنْهُ مِنْ سَيِّئَاتِهِ.**

پیامبر خدا (ص): هیچ رنج و درد و اندوه و حتی نگرانی خاطری به مؤمن نمی رسد، جز این که خداوند، بدان، گناهانش را می زداید.

تحف العقول: ص ۳۸، حکمت نامه پیامبر اعظم (ص)، جلد ۸ صفحه: ۴۵۰

۲۵. کار خوب پس از کار بد

رسول الله (ص): **إِذَا عَمِلْتَ سَيِّئَةً فَأَعْمَلْ حَسَنَةً تَمْحُوهَا.**

پیامبر خدا (ص): هر گاه کار بدی کردی، کار خوبی انجام بده، که آن، بدی را پاک می کند.

الأمالی للطوسی: ص ۱۸۶ ح ۳۱۲، حکمت نامه پیامبر اعظم (ص)، جلد ۸ صفحه: ۴۵۲

۲۶. خدمت به خانواده

رسول الله (ص): **خِدْمَةُ الْعِيَالِ كَفَّارَةٌ لِلْكَبَائِرِ، وَتُطْفِئُ غَضَبَ الرَّبِّ.**

پیامبر خدا(ص): خدمت کردن به خانواده، کفاره گناهان بزرگ است و خشم پروردگار را فرو می نشاند.

جامع الأخبار: ص ۲۷۶ ح ۷۵۱، حکمت نامه پیامبر اعظم(ص)، جلد ۸ صفحه: ۴۵۴

۲۷. خوشا به حال این شخص

رسول الله(ص): طوبی لمن صلحت سریرته، وحسنت علانیته، وعزل عن الناس شره.

پیامبر خدا(ص): خوشا به حال کسی که باطنش صالح و ظاهرش نیکو باشد و شر خود را از مردم بر کنار دارد!

الأمالی للطوسی: ص ۵۳۹ ح ۱۱۶۲، حکمت نامه پیامبر اعظم(ص)، جلد ۸ صفحه: ۴۸۰

۲۸. آزردن پدر و مادر

رسول الله(ص): من آذى والديه فقد آذى الله، ومن آذى الله فهو ملعون.

پیامبر خدا(ص): هر کس پدر و مادرش را بیازارد، مرا آزار داده است و هر کس مرا آزار دهد، خدا را آزار داده است و هر کس خدا را آزار دهد، ملعون است.

مستدرک الوسائل: ج ۱۵ ص ۱۹۳ ح ۱۷۹۷۸، حکمت نامه پیامبر اعظم(ص)، جلد ۸ صفحه: ۴۸۰

۲۹. آزار به همسر

رسول الله(ص): أیما امرأة آذت زوجها بلسانها لم يقبل الله عز و جل منها صرفا ولا عدلاً ولا حسنة من عملها حتى ترضيه؛ وإن صامت نهارها وقامت ليلها وأعتقت الرقاب وحملت على جياذ الخيل في سبيل الله، وكانت في أول من يرد النار، وكذلك الرجل إذا كان لها ظالماً.

پیامبر خدا(ص): هر زنی که با زبان خود، شوهرش را آزار دهد، خداوند عز و جل از او هیچ توبه و فدیة ای و هیچ عمل نیکی را نمی پذیرد تا آن گاه که شوهرش را راضی کند، گرچه روزها را روزه بگیرد و شب ها را عبادت کند و بنده ها آزاد کند و اسبان تیز تک برای جهاد، در راه خدا تجهیز کند. او جزو نخستین کسانی است که به آتش در می آیند. همچنین است مرد، اگر به زنش ستم کند.

کتاب من لایحضره الفقیه: ج ۴ ص ۱۴ ح ۴۹۶۸، حکمت نامه پیامبر اعظم(ص)، جلد ۸ صفحه: ۴۹۸

۳۰. بخل

رسول الله(ص): أقل الناس راحة البخیل.

پیامبر خدا(ص): کم آسایش ترین مردم، بخیل است.

معانی الأخبار: ص ۱۹۵ ح ۱، حکمت نامه پیامبر اعظم(ص)، جلد ۸ صفحه: ۵۱۸

۳۱. انسان بی کاره

رسول الله(ص): **إِنَّ اللَّهَ يَبْغِضُ الصَّحِيحَ الْفَارِعَ، لَا فِي شُغْلِ الدُّنْيَا وَلَا فِي شُغْلِ الْآخِرَةِ.**

پیامبر خدا(ص): **خداوند از شخص تن درست بیکاره که نه سرگرم کار دنیاست و نه سرگرم کار آخرت، نفرت دارد.**

شرح نهج البلاغة: ج ۱۷ ص ۱۴۶، حکمت نامه پیامبر اعظم(ص)، جلد ۸ صفحه: ۵۲۸

۳۲. تهمت

رسول الله(ص): **مَنْ بَهَتَ مُؤْمِنًا أَوْ مُؤْمِنَةً أَوْ قَالَ فِيهِ مَا لَيْسَ فِيهِ أَقَامَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَى تَلٍّ مِنْ نَارٍ حَتَّى يَخْرُجَ مِمَّا قَالَهُ فِيهِ.**

پیامبر خدا(ص): **هر کس به مرد یا زن مؤمنی، تهمت بزند یا درباره او چیزی بگوید که از آن مبراست، خداوند در روز رستاخیز، وی را بر تلی از آتش نگه می دارد، تا این که از [کیفر] آنچه درباره او گفته است، خارج شود.**

عیون اخبار الرضا(ع): ج ۲ ص ۳۳ ح ۶۳، حکمت نامه پیامبر اعظم(ص)، جلد ۸ صفحه: ۵۳۲

۳۳. سرزنش گناهکار پس از توبه

رسول الله(ص): **مَنْ عَيَّرَ أَخَاهُ بِذَنْبٍ قَدْ تَابَ مِنْهُ لَمْ يَمُتْ حَتَّى يَعْمَلَهُ.**

پیامبر خدا(ص): **هر کس برادر خود را برای گناهی که از آن توبه کرده است، سرزنش کند، نمی میرد تا خود، آن گناه را مرتکب شود.**

تنبيه الخواطر: ج ۱ ص ۱۱۳، حکمت نامه پیامبر اعظم(ص)، جلد ۸ صفحه: ۵۳۸

۳۴. پوشاندن زشتکاری دیگران

رسول الله(ص): **مَنْ سَتَرَ عَلَى مُؤْمِنٍ فَاحِشَةً فَكَأَنَّمَا أَحْيَا مَوْتًا.**

پیامبر خدا(ص): **هر کس زشتکاری مؤمنی را بپوشاند، چنان است که دختر زنده به گور شده ای را نجات داده باشد.**

کنز العمال: ج ۳ ص ۲۴۹ ح ۶۳۸۸، حکمت نامه پیامبر اعظم(ص)، جلد ۸ صفحه: ۵۴۰

۳۵. مشغول شدن به عیوب خود مانع عیبجویی

رسول الله (ص): طوبی لِمَنْ مَنَعَهُ عَيْبُهُ عَنْ عُيُوبِ الْمُؤْمِنِينَ مِنْ إِخْوَانِهِ.

پیامبر خدا(ص): خوشا به حال آن که عیب خودش، او را از پرداختن به عیب های برادران مؤمنش باز دارد!

بحار الأنوار: ج ۷۷ ص ۱۲۶ ح ۳۲، حکمت نامه پیامبر اعظم(ص)، جلد ۸ صفحه: ۵۴۲

۳۶. لقمه حرام و عدم پذیرش نماز

رسول الله (ص): مَنْ أَكَلَ لُقْمَةً مِنْ حَرَامٍ لَمْ تُقْبَلْ لَهُ صَلَاةٌ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً.

پیامبر خدا(ص): هر کس یک لقمه حرام بخورد، تا چهل شب، نمازی از او پذیرفته نمی شود.

کنز العمال: ج ۴ ص ۱۵ ح ۹۲۶۶، حکمت نامه پیامبر اعظم(ص)، جلد ۸ صفحه: ۵۵۰

۳۷. خوش رویی

رسول الله (ص): حُسْنُ الْبِشْرِ يَذْهَبُ بِالسَّخِيمَةِ.

پیامبر خدا(ص): خوش رویی، کینه را می برد.

تحف العقول: ص ۴۵، حکمت نامه پیامبر اعظم(ص)، جلد ۸ صفحه: ۵۶۲

۳۸. لعنت خدا بر دست اندرکاران شراب

رسول الله (ص): لَعَنَ اللَّهُ الْخَمْرَ، وَعَاصِرَهَا، وَغَارِسَهَا، وَشَارِبَهَا، وَسَاقِيَهَا، وَبَائِعَهَا، وَمُشْتَرِيَهَا، وَأَكَلَ ثَمَنِهَا، وَحَامِلَهَا، وَالْمَحْمُولَةَ إِلَيْهِ.

پیامبر خدا(ص): خداوند، شراب و شرابگیر و آن را که درختی برای تهیه شراب بکارد و شرابخوار و ساقی شراب و شراب فروش و خریدار شراب و کسی که پول شراب فروشی را بخورد و کسی که آن را حمل کند و کسی را که شراب برایش حمل شود، لعنت کرده است.

الأمالی للصدوق: ص ۵۱۱ ح ۷۰۷، حکمت نامه پیامبر اعظم(ص)، جلد ۸ صفحه: ۵۷۴

۳۹. شرط امر به معروف و نهی از منکر

رسول الله (ص): لَا تَأْمُرْ بِالْمَعْرُوفِ وَلَا تَنْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ حَتَّى تَكُونَ عَالِمًا، وَتَعْلَمَ مَا تَأْمُرُ.

پیامبر خدا(ص): امر به معروف و نهی از منکر مکن، مگر آن که عالم باشی و بدانی که به چه، امر می کنی.

الفردوس: ج ۵ ص ۶۹ ح ۷۴۸۶، حکمت نامه پیامبر اعظم(ص)، جلد ۷ صفحه: ۷۰

۴۰. آموختن در خردسالی و بزرگ سالی

رسول الله (ص): **مَثَلُ الَّذِي يَتَعَلَّمُ فِي صِغَرِهِ كَالنَّقْشِ فِي الْحَجَرِ، وَمَثَلُ الَّذِي يَتَعَلَّمُ فِي كِبَرِهِ كَالَّذِي يَكْتُبُ عَلَى الْمَاءِ.**

پیامبر خدا (ص): حکایت آموختن علم در خردسالی، همچون نقشی است که روی سنگ کنده می شود و حکایت کسی که در بزرگ سالی علم می آموزد، همچون کسی است که روی آب می نویسد.

کنز العمال: ج ۱۰ ص ۲۴۹ ح ۲۹۳۳۶، حکمت نامه پیامبر اعظم (ص)، جلد ۷ صفحه: ۱۳۶